

1 TIMOTEO

Saludo

1 ¹Núa Pablo nubànùaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànùaca núa nuíbaidáanápíná irí. Yáí Diosca, yácata iwasèrica wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànùaca núa, yáí Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali imànínápíná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí. ²Nutànàaca pirí cuyàluta Timoteo, píacata nuiquéerica càiride iyúwa nuiriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namànínápíná pirí cayábéeri mawèníiri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàacáanápíná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa píicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso ìyacàlená irícu pìalàacaténá cachàiníiri iyú áibanái wenàiwica néeníiyéica ìyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. ⁴Pìalàa nía nacái cachàiníiri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri ìwali náiméerica ìwali icàlidacasa càinácaalí nàawirináimi imàníná bàaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemíawa níawáaca mamáalàacata, natàaníca náapichawáaca chàinisíiri iyú nacái. Yáí tàacáisi cachìwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Dios idéca ichùuliaca wía cáinináanápíná waicáyacacawa. Wáalimá càì wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri fícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios iripíná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁶Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinatéwa Dios itàacái fícha, yá naméeràacawa déeculé báisíiri tàacáisi fícha. Siùcade nataánica náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwalíise meedá. ⁷Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yáì tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, quéwa càmita náalía néemìaca càinácaalí íimáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca náalía néemìaca yáì tàacáisica, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápíná wenàiwica, quéwa càmita náalía néemìaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericaní, yáì profeta Moisés yàasu tàacáisica, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yáì tàacáisica, quéwa iwàwacutá wéewáidaca nía càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanìa wamànica cayábéeri, néese icháawàaca naináwaná ìwali cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa, càimíiyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Càì namànica: Nàuwideca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéininá, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíniná; nanúaca náaniriwa, náatúa nacáíwa, nanúa nacái áibanái wenàiwica. ¹⁰Naimáca áiba yáapicha càimíichúaca náinusíwa, càmíríca nanírísíwa nacái, asianái naimáca nanacáiri yáapichawa, inanái naimáca nanacáichúa yáapichawa nacái; náibàaca wenàiwica plata ìwalínápiná; nacàlidaca nachìwawa, nachìwáida nacái áibanái, nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali nachìwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imàníiyéica macái báawéeri íiwitáaná méetàuculé fícha yáì yéewáidacalésica machacàníríca. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawàaca naináwaná ìwali, íimaca iwàwacutáanápíná nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹¹Moisés yàasu tàacáisi báisíríca ìyaca abédanamata yáapicha yáì tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá áibanái iríni yéewanápiná náalíacawa Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yáì Dios mèlumèluíríca iicacánáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíniná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹²Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo irí cayábéeri, yáì ichàiniadéerica núa. Nùaca irí cayábéeri bàaluitécáiná iicáca núa càiride iyúwa abéeri

imàníripináté càide iyúwa ichùlianá núa, yáté imàacaca nuíbaidaca irípiná. ¹³Càita idéca imànica nulí yái cayábéerica éwitaté nutàanicáaníta báawéeri iyú Jesús ìwali quéechatécáwa, nùuwichàidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri iicáca yáawawa áibanái ícha. Quéwa Dios iicácaté nupualé càmicáinaté nualíawa nùuwichàidáanáté nùacawa yàasu wenàiwicanái ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái. ¹⁴Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, cáinináca nacái iicáca núa. Càita wàyaca, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵Nucàlidacué pirí báisisíwéeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesús yàanàcaté aléi èeri iriculé iwasàcaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Núcata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri iricuíyéica cabáyawanéeyéica. ¹⁶Dios iicácaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yásáidaca macáita wenàiwica irí máini cayábéerica íwítáise, náalífacaténáwa nacái càmita yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, néese icùaca déecuíri iyú yéewanápiná wenàiwica nawènúadaca irípiná náiwítáisewa. Càipiná náalíacawa néemiápinácaalí nuináwaná ìwali, náalíacaténáwa Dios iicáanápiná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapináwa càmfíri imáalàawa. ¹⁷ÌWàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripináta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéri iyú, yái Wacuèriná Dios càmfírica imáalàawa, càmfíri nacái yéetáwa, càmfíri nacái yéewa èeri m̀nanái iicáca, yái abéericata Dios! Báisíta, amén.

¹⁸⁻¹⁹Néeni, Timoteo, nuiquéeri càiride iyúwa nuìriwa, nuchùuliacaté pía píalàanápiná cachàiníiri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachíwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùulíaca pía pimànicaténá cayábéeri ùwicái cachíwéeyéi ípunita, pimawèniadacaténá nía báisíiri tàacáisi iyú. Píalimápiná pimawèniadaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisíirica, piwènúadacaalí nacái píiwítáisewa càiripináta pibáyawaná íchawa. Iwàwacutá pimànica càide iyúwaté abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacàlidáanáté tàacáisi píwali Dios inùmaliçuíse. Náimacaté píibaidáanápináté Dios irí cáalíacáiri iyú. Aibanái càmitaté nawènúada náiwítáisewa nabáyawaná íchawa báisíiri iyú, íná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíiri tàacáisica. ²⁰Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca

numàacaca nía yéewanápiná Satanás yùuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yái natàanínáca báawéeri iyú Dios ìwali.

Instrucciones sobre la oración

2 ¹Quéechacáwa nuwàwa pìalàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutáanápiná Dios ícha macái èeri mìnanáí irípiná. Iwàwacutá wasutáca Dios ícha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ²Iwàwacutá wasutáca Dios ícha nalípiná níái icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwicanái iicápiná. ³Cayábéeriquéi wasutáanáca Dios ícha nalípiná, casímái nacái Dios yéemíaca yái wasutáanáca ícha nalípiná, yái Dios iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁴Cayábaca Dios yéemíaca wasutáaná ícha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwasàaca macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha; Dios iwàwa nacái náalíacawa ìwali yái báisíri tàacáisica. ⁵Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnanáí iwicáu, yái wenàiwica ípidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo ícha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnanáí íchawalíná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacáináté wáalíacawa. ⁷Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmaliçuíse Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca pirí báisíri iyú, càmita nuchìwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càimíyéi judío báisíri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸Iná àta alénacaalí nàwacáidáyacacawa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca asianái isutáca Dios ícha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios ícha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíri iyú. ⁹Cayábaca nacái inanái nadènìacaalí nabàlewa iyúwa cáimíétacanéeyéi inanái, ipíchaná asianái naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnìna náiwita ibáináwa máiní cawèníri iyú, oro yáapicha, cawèníyéi tùliquìchi yáapicha nacái, cawèníchúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníri cawènica bàlesica. ¹⁰Càmita cayába inanái náasáidaca meedá

nadèniaca madécaná cawèníiri, néese cayábaca inaná náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios irí nàacaténá iyéininá báisfiri iyú. Càì náalimá náasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí. ¹¹Iwàwacutá masànaca inaná culto irícu, néemiàcaténá asianái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inaná nàaca náimiétacaná, cawinácaalí asianái yéewáidéeyéica wenàiwicanái. ¹²Càmìta numàaca inaná yéewáidaca asianái Dios itàacái iyú culto irícu macái wenàiwica yàacuésesemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inaná ichùuliaca asianái, néese iwàwacutá masànaca inaná néemiàcaténá asianái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³Canáca yéewaná inaná ichùuliaca asianái, Dios idàbacáinaté Adán quéecha, néeseté idàbaca Eva, níara idàbáanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirináimica nía, wía èeri mìnánáica canánama. ¹⁴Yái Adán càmitaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inaná irí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu iyacaná càmiiricaté Dios ibatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáaliacawa canáca yéewaná inaná ichùuliaca asianái. ¹⁵Quéwa níái inanáica namusúapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe iríwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái cáalíacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéeyéi, cáininácaalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàaca náiwitáise macái báawéeri fícha, náibaidacaténá Dios irí mabayawanéeri iyú.

Cómo deben ser los dirigentes

3 ¹Báisíta cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Báisíta máiní cayábéeri, cáimiétacanéerica nacái yái anciano íbaidacaléca Dios irípiná. ²Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá iyaca machacàníiri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànicasa ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cáimiétaquéri iyú ipíchaná imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá nacái casímáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwa icapèe irícu, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyéicawa déeculé icapèe fíchawa. Iwàwacutá nacái anciano yáalimá yéewáidaca wenàiwica

cayába. ³Càmita nacái anciano icàma. Càmita nacái ipélia, néese càmíiri calúa iwàwa, càmita nacái iwàwa itàaníca chàinisíiri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedácaténá iríwa manùba plata. ⁴Iwàwacutá anciano icùaca icapèericuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacái, nàa nacái fímiétacaná manuísíwata. ⁵Iwàwacutá càì anciano icùaca icapèericuíyéiwa, yácáiná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèericuíyéiwa, néese càmita nacái yáalimá icùaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁶Iná iwàwacutá anciano càmíirica wàlisài yeebáidaca Jesucristo itàacái, ipíchaná cachàinica iicáca yáawawa áibanái íicha, yá imànica ibáyawanáwa, néese Dios yùuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínáté iicáca yáawawa Dios íicha, yáté imànica ibáyawanáwa, íná Dios yùuwichàidapínacani báawanama càiripináta. ⁷Iwàwacutá nacái anciano ìyaca machacàníiri iyú yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí càì anciano ìyaca, yá cawàwanáta áibanái itàaníca ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imànínápiná ibáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíiyéita cachíwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmíiyéita nacái icàma, càmíiyéita nacái iwàwa imànica yàasu wawàsi báawéeriwa needácaténá nalíwa plata. ⁹Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì fíméeri iyú yái tàacáisi báisíirica weebáidéerica, Dios imàaquéerica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàaca diácononái íiwitáise. ¹⁰Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise quéecha asáisi náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacàníiri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹Càita nacái inanái íibaidéeyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíiyéica itàaní áibanái ìwali báawéeri iyú, càmíiyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicani. ¹²Iwàwacutá diácono idènìaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèericuíyéi nacáíwa. ¹³Iwàwacutá càì nàyaca níái diáconoca, níacáiná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái iicáca nía cáimiétaquéeri iyú, yá nacái manuípínaca diácononái íínáidaca iwàwawa, cachàiníiri yáwanái náiwitáise nacàlidacaténá naináwanáwa macàaluínínáta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴Nutuíyàaca nùalimáanápíná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siùcade nutànàaca pírí cuyàluta. ¹⁵Iná càmicaalí nùalimá nùacawa piatalé mesúnamáita, càicáaníta píalíapínácawa càinácaalí iwàwacutáaná wàyaca, wía Dios yéenibeca, cáuri Dios yàasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá wéewáidaca wenàiwica càiripináta báisiiri tàacáisi iyú. ¹⁶Macáita wáalfacawa báisiiri iyú, máini cachàiníríca yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwica íicha bàaluité quéwa siuca Dios idéca imàacaca wáalfacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca:

Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé càide iyúwa wenàiwica.

Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericani, ángelnái nacái naicácani. Aibanái nadéca nacàlidaca iináwaná wenàiwicanái irí; abénaméeyéi èeri mìnaná neebáidaca itàacái; néeseté Cristo imichàacawa chènuniré àniwa, iyacaténá cáimiétacanéri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcu nacáywa.

Los que se apartarán de la fe

4 ¹Quéwa Espíritu Santo icàlidaca yái tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imaalàacawa, yásí abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha, càmita quirínama neebáidapíná itàacái. Néese neebáidapíná demonionái itàacái cachìwéeri, demonionái yàasu yéewáidacalési cachìwéeri nacái. ²Néenialípiná wenàiwica néemiapíná pucháibéeyéi íiwitáise irí, cachìwéeyéi nacái. Níara cachìwéeyéica náalíapínácawa cabáyawanáca nía, quéwa càmita quirínama báipíná nía nabáyawaná ìwaliwa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali, néese namànipíná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³Níara cachìwéeyéica càmita nabatàa wenàiwica nacásàacawa. Namáisaníaca wenàiwica iyáaca abénaméeyéi yàacàsi íiwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenàiwicanái icásàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca irí cayábéeri náinu ìwaliwa, nanìri ìwali nacáywa. Dios idéca nacái idàbaca macái yàacàsi íiwitáaná wayáapíná idécanáami wàaca irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliyéicawa báisiiri tàacáisi ìwali nacái. ⁴Cayábaca wayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, cayábacáiná macáita yái Dios idàbacaléca íná càmita iwàwacutá wáucaca wáichawa

áiba yàacàsi, néese weedácani casímáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábéeri ìwali. ⁵Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacái ímacáiná walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios ícha masacàaca imànica walí macáita yàacàsi.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶Iwàwacutá péewáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yái tàacáisi yàacàsi ìwalírica, pìalàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái ìwali yái tàacáisi icàlidéerica walí cànácaalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yái cayábéeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbáanáte peebáidacani àta siùca nacáide. Càicaalí pimànica, yásí píibaidapíná piacawa Jesucristo irípiná cayábéeri iyú.

⁷Eeri mìnáná càmíiyéi yáalía Dios ìwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáiséerica, cachìwéerica nacái, càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná wenàiwica irí. Píuca píchawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemìa nalí. Néese péewáidawa cachàiníiri iyú piyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Cayábaca walíni cachànicaalí wainá cháí èeri irícu idècunitàacá wàyaca cháí maléena èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripináta wàyacaalí machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaalí wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siùcade. Néese áiba èeriwa wàyapínaca yáapicha càiripináta. ⁹Báisícata yái tàacáisica. Iwàwacutá macái wenàiwica yeebáidacani. ¹⁰Iná wáibaidaca cachàiníiri iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícáténá wáináidaca wawàwawa ìwali càiripináta, yái iwàsèerica macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹Càita iwàwacutá pichùuliaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pírí. ¹²Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùuculiiricáaníta pía. Néese píasáida nalí cànácaalí iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawàsi ìwali. Píya machacàníiri iyú wenàiwicanái iicápiná. Cáininá piicáca áibanái, piyúdàanápíná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca píiwitáise macái báawéeri ícha. ¹³Pilée nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaalíwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwitáise mamáalàacata

neebáidáanápíná cachàiníwanái; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta pìatalé. ¹⁴Picá pibatàa imáalàacawa píicha yái chàinisi Dios imàaquéericaté pirí píibaidáanápíná irí, bàaluité ancianonái imàacacaalíté icáapiwa pìwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi pìwali Dios inùmalicuise ímérica píibaidáanápínaté Dios irípiná.

¹⁵Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa núumáaná pirí, yéewacaténá macáita wenàiwica náalimá naicáca pimànica pìacawa cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁶Picùà píawawa wenàiwica íbáyawaná íicha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái ìwali, néese péewáida wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí càì, yásí piwasàaca píawawa cachìwéeyéi yàasu tàacáisi íicha. Càita nacái piwasàapíná nía cachìwéeri tàacáisi íicha, níara yéemièyéica pirí.

Cómo portarse con los creyentes

5 ¹Picá pìalàa nía cachàiníiri iyú, níara béeyéica asianáica, néese pìalàa nía éeréeri iyú càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí píaniriwa éeréta. Pìalàa nacái ùuculiyéi càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí péenásàiriwa. ²Pìalàa béeyéi inanái càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí píatúawa éeréta. Pía ùuculiirica, péewáidacaalí mánacanái, piicá nía càiyéide iyúwa péenásàatúanái, picùà nacái píawawa càiripínáta ipíchaná pimànica píbáyawanáwa.

³Píacué yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Piyúudàacué níara manìriyéimica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacái yéenanái iyúudèeyéipíná nía. ⁴Quéwa manìríchúami idèniacaalí yéenibewa, càita nacái udèniacaalí utaquénáiwá, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacaténá uímíétacaná càide iyúwa Dios ichùulianá. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá yái cayábéerica nasèenáimi imàníricaté nalí, casíimáicáiná Dios iicáca namànica ulí cayábéeri. ⁵Nàyaca abénaméeyéi inanái manìriyéimi catúulécanásíwéeyéi, canácáiná néenanái iyúudèeyéipíná nía. Níara manìriyéimica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápíná nía, yá nasutáca níawawa Dios íicha èríapinama, táiyápinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, píacué Dios yàasu wenàiwicaca. ⁶Quéwa càmitacué iwàwacutá piyúudàaca áiba manìríchúami ùyacaalí meedá càasuíri iyú usíimáidacaténá úawawa. Càmita uínáidawa Dios ìwali, íná ùyaca càide iyúwa yéetéchúamiwa. ⁷Càita iwàwacutá pichùuliaca níara

yebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyaanápíná machacàníiri iyú ipíchaná áibanái nacháawàaca naináwaná ìwali. ⁸Aiba icàlidacaalí iináwanáwa yebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenanáíwa, icapèricuíyèi nacáíwa, idéca iyamáidaca yebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íiwitáise áibanái fícha càmiíyéica yebáida Jesucristo itàacái.

⁹Aiba maníríichúami iwàwacaalí íibaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenàiwica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udènìaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéeríichúamica iníri. ¹⁰Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwalíise yáí umàníináca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúa yéenibewa cayába nàyacaténá machacàníiri iyú; yeedéechúa wenàiwica ucapèriculéwa casímáiri iyú, ùacaténá nayáapíná; iyúudèechúa cayába áibanái yebáidéeyéica Jesucristo itàacái uíbaidáanápíná nalí càide iyúwa nàasu wenàiwica íibéerica wenàiwicanái yàabàli; iyúudèechúa nacái cawinácaalí yùuwichèeyéicawa; íimáanáca uwàwacaalí umànica macái cayábéeri íiwitáaná áibanái irí.

¹¹Pitànàacaalí inanái íipidená cuyàluta írìcu, náibaidacaténá abéerita Dios irípiná càiripínáta, picá pitànàa náipidená cawinácaalí maníríiyéimica càmiíyèitacáwa idènia sesenta camuí; níacáiná abénaméeyèi maníríiyéimi nawènúadapíná náiwitáisewa náibaidacalé íichawa náiméericaté ìwali namàníinápínása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca nalíwa naníripínáwa àniwa. ¹²Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía càmicáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quéecha náibaidáanápínása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenàiwica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³Abénaméeyèi inanái nacái napáchiaca nàacawa meedá capíi imanùbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmita ínucáita nía meedá, néese nadàbaca natàanica áibanái ìwali báawéeri iyú; máini nawàwaca náalfacawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái irí tàacáisi càmiírìca cayába nacàlidaca nalí. ¹⁴Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara maníríiyéimica, inírimi yéetéeyéimicawa fícha, cawinácaalí inanái càmiíyèitacáwa idènia sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái néenibewa, nacúa nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàanica báawéeri iyú wàwali, wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵Níacáiná abénaméeyèi maníríiyéimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo fícha namànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná.

¹⁶Abéechúa inanáicaalí yebáidéechúa Jesucristo itàacái, udènìacaalí uénánáíwa inanáíwa inírimi yéetéeyéimicawa fícha, yá iwàwacutá

uyúudàaca nía, ipíchaná níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yásí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanái manìríyéimi canéeyéica yéenanái iyúudèeyéipiná nía.

¹⁷Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacaténá ancianonái íbaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica. Anciano icùacaalí nía cayába, íbaidacaalí cachàiníiri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacaténá nalí Dios itàacái, yéewáidacaténá nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiriéicatái fícha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacaténá iwèni yéewanápiná anciano idèniaca cayába iyáapináwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸Cayábaca Dios iicáca namànica càì bàaluitécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios íimacaté: “Picácué pidacùa pacá inùma ituínási fícha, idècunitàacá uíbaidaca pirí ubawàidaca ituínási ùulùacaténá iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunicawa”, íimacaté yái Diosca. Càité nacái Wáiwacalí íimaca: “Iwàwacutácué piaca iwèni yái íbaidéericuéca pirí”, íimaca.

¹⁹Picá péemia irí cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná ìwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacái máisiba icháawèyéica anciano iináwaná ìwali.

²⁰Quéwa cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pìalàaca nía cachàiníiri iyú macái wenàiwica yàacuésemi cáalucaténá áibanái namànica nabáyawanáwa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²¹Nuchùuliaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, mabayawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimàníinápiná macáita càide iyúwa núumáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa, pìalàa nía cachàiníiri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìalàa nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái fícha, néese pìalàa nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. ²²Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asíali ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picùa piicáwani asáisi yèepunícaalíwa machacàiníiri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yái asíalica idécanáami pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca pía

nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànica ibáyawanáwa. Picúa piawawa masacàawaca macái báawéeri ícha.

²³Núalíacawa pidéca piyamáidaca pìiraca uva ituní píasáidacatená càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèrìcubàa madécaná yàawiríá, íná nùalàaca pía ipíchaná pìiraca yáawami únita, néese pèewiada achúmanamata uva ituní úni yèewi pìiracatenáni iyúwa dabé.

²⁴Pínáidawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuèrinápiná. Abénaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáalíericawa ìwali ipíchawáise áibanái icháawàaca naináwaná ìwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéri iyú, càmita nacái wáalíawawa ìwali madécaná èeripiná. ²⁵Càita nacái waicáca amalánamata yái cayábéerica abénaméeyéi imàníríca. Aibanái nacái namànica cayábéeri ibàacanéri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayábéerica namàníríca.

6 ¹Níara áibanái yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínínáwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná írí, ipíchaná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái natàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica. ²Náiwacalicaalí yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíníná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenàsàiricáanítani Jesucristo ìwalísená. Néese iwàwacutá náibaidaca írí cachàiníwanái mamáalàacata nayúudàacatenáni, náiwacalícáiná yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenàsàiricáináni, Jesucristo ìwalísená.

La verdadera riqueza

³Aibacaalí yéewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, càmicaalí nacái abédanama íiwitáise yeebáidacatená yái báisíri tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yéewáidéericaté iyú wenàiwica, càmicaalí nacái yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica cànínacaalí iwàwacutáaná wàyaca, yá cáimacáica iicácawa. ⁴Máiní cachàiníca iicáca yáawawa meedá áibanái ícha, quéwa càmita báisí yáalíawawa, ibatàa abéeri wawàsipiná, càmita yáalíawawa. Cáuláicaca íiwitáise máinícáiná iwàwa icuísaca íchawawa áibanái canéri iwèni tàacáisi ìwalíise; yá idécanáami natàaníca náapichawáaca chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía náimacáiná náalíacasa nacàlidaca máiní cáalíacáiri iyúni. Néese

càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáaca, yá nadàbaca nacuísáyacacawa máiní báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íiwitáise canánama. Càmita náalimá manuíca nánáidaca nawàwawa áibanái ìwali. ⁵Néese napéliayacacawa mamáalàacata níai báawéeyéica íiwitáise, càmfíyéica yáalíá báisíiri tàacáisi ìwali. Nacàlidaca naináwanáwa meedá neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisíiri iyúni. Nacàlidacáita naináwanáwa càì needácaténá nalíwa plata. ⁶Báisíta weedáca walíwa cawèníiri wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawèníirica iyaca wawàwalicu Dios imàacacáiná casíimáica wía cayábacaalí waicáca wàasuwa Dios imàaquéerica walí, matuíbanáicaalí nacái wía cawèníiri wawàsi íicha. ⁷Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníiri wawàsi, bàaluitécáiná canáca watéeri wáapichawa wamusúacaalíté waicá èeri; càita nacái canácata watéeripiná wáapichawa wàacaalíwa èeri íicha. ⁸Néese wadèniacaalí wayáapináwa, wabàlepiná nacáiwa, yásí yéewa casíimáica wawàwa. ⁹Quéwa cawinácaalí iwàwéeyéica càasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacáiná nía namàniínápiná nabáyawanáwa, yá nacaláacawa Dios íicha, yá nabáyawaná íibàaca nía càide iyúwa trampa íibàacaalí cuwèesi ráunamáita. Néese máiní nawàwa namànica madécaná báawéeri wawàsi máiwitáiséeri iyú, yái báawéerica càmfíirica iyúudàa wenàiwica, néese iwatàidéerica nía yéetácáisi iriculé, càide iyúwa wenàiwica isicùmacaalíwa depuúwéeri úni yáaculé. ¹⁰Cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca plata, imànica macái báawéeri íiwitáaná yeedácaténá íríwa mamáalàacata plata. Abénaméeyéi nacái cáininéeyéica iicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha nacutácaténá mamáalàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yùuwichàacáisi, íná achúmaca nawàwa siùca nàuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca íibaidéerica Dios írípíná, íná piúca píichawa macáita yái báawéerica namàníirica. Píalimáida macái pichàini iyúwa pìyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pía Dios icàaluíná, peebáida itàacái, cáininá nacái piicácani, piidenia piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹²Píalimáida macái pichàini iyúwa pimànicaténá cayábéeri ùwicái Dios írípíná. Yácata cayábéeri ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíiri tàacáisi íiméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo

itàacái. Càì iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná piríwa picáucawa càmfíri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté pía pimànicaténá càì. Dios imáidacáináaté pía, íná yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicanáí yàacuésemi peebáidáaná Jesucristo itàacái. ¹³Siùcade Dios, yái yèerica nacáuca, macáita yái ìyèerica, yéemiaca yái nuchùlianáca pía. Jesucristo nacái yéemiaca yái nuchùlianáca pía, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábèeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacàníri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴Iná nuchùllia pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita càide iyúwa nuchùllianá pía. Picá piwènúada yái tàacáisica, ibatàa abèeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàiníri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùllianá pía àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ¹⁵Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwana yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáalíánáwa, chácaalínápiná èeri irìcucaalí. Càipiná Dios imànica abéericáináta Dios máiníri cayábaca, cachàinírica nacái náicha canánama; yácata Wacuèriná nacái cachàinírica áibanáí nacuèrinánáí íicha canánama; yácata Wáiwacali nacái cachàinírica áibanáí íiwacanánáí íicha canánama. ¹⁶Yái Diosca, yácata abéerita càmfírica imáalàawa, ìyèerica icamaláná irìcuwa canácatalé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinícáiná mèlumèluíricani. Canácata èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácata nacái èeri mìnali yáaliméeri iicàcni. ¡Macáita nàapiná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yái Dios cachàinírica náicha canánama èeri càmfíri imáalàawa! Báisíta, amén.

¹⁷Pialàa níara càasuýyéica idènièyéica cháí èeri yàasu cawèníri. Pialàa nía ipíchaná cáimacái naicáca níawawa áibanáí íicha. Iwàwacutá nacái càmita manuí náináidaca nawàwawa nàasu cawèníri ìwaliwa, càmicáiná yéewa nàasu cawèníri icùaca nía báawéeri íicha, yá nacái nàasu cawèníri imáalàapinácawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manúica náináidaca nawàwawa Dios ìwali icúanápiná nía, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casíimáicaténá wawàwa. ¹⁸Pichùllia càasuýyéi namànica cayábèeri áibanáí irí nayúudàacaténá nía. Cayába namànicaalí áibanáí irí cayábèeri manúisíwata nadèniacáiná manùba cawèníri. Iwàwacutá casíimáica nàaca catúulécaneýéi irí càinácaalí wawàsi catúulécaneýéi imáapuèrica. ¹⁹Càasuýyéi imànicaalí càì, yásí nadèniapináca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisírica càmfírica imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéricaté piri picàlidáanápina yái báisiiri tàacáisica. Picá peebá èeri mìnanaí yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Aibanái nacái nawàwa nataanica náapichawáaca chàinisíiri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachiwéeri iwaliwa. Náimaca cáaliacáicasa nía quéwa càmita báisi náaliacawa. Picá peebá nalí. ²¹Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachiwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha.

Nusutacué Dios ícha pirípinacué imànínápinacué piri cayábèeri mawèníiri iyú.

